

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Шамота Олександр Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ:
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ. 118

Боярчук Михайло Вікторович

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ. 121

Вовчок Руслан Володимирович

ЗАХИСТ ПРАВ ЗАМОВНИКА ТА ВИКОНАВЦЯ У ДОГОВОРАХ ПРО НАДАННЯ
ІТ-ПОСЛУГ. 126

Гнатенко Сергій Сергійович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ. 129

Гнатюк Дмитро Володимирович

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ. 134

Коваленко Сергій Олегович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. 138

Новиченко Михайло Юрійович

ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ ЯК КАТЕГОРІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ. 143

Романовський Денис Сергійович

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ
ПОХИЛОГО ВІКУ. 145

Стрілець Михайло Ігорович

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ-
СЕРЕДОВИЩА: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР. 148

Тітова Аліна Олексіївна

КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАНІПУЛЯЦІЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В
ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ. 150

Шипков Єгор Олексійович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. 154

Якушев Станіслав Ігорович

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (НА
ПРАКТИЦІ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ). 156

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юрїївна

РОЗПОДІЛ СУДОВИХ ВИТРАТ МІЖ СТОРОНАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ США. 160

Андронов Ігор Володимирович

ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЗОВНИХ ВИМОГ ТА ЇХ ОЦІНКА СУДОМ. 163

Волкова Наталія Василівна

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛОЛІТНІХ ТА
НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ. 165

Бут Ілля Олександрович

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО ВІДПОВІДАЧА У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ
ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ. 169

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ. 173

Ліопол Інна Михайлівна

АПЕЛЯЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У СВІТЛІ
СТАНДАРТІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ. 177

9. Кіца М. О. Фейкова інформація в українських соціальних медіа: поняття, види, вплив на аудиторію. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2016. № 1. С. 281–287.

Ключові слова: маніпуляція інформацією, інформаційні правовідносини, відшкодування шкоди, цифрові платформи, цивільно-правова відповідальність, інформаційне середовище, особисті немайнові права, інформаційне суспільство.

Key words: information manipulation, information legal relations, compensation for damage, digital platforms, civil liability, information environment, personal non-property rights, information society.

Шипков Єгор Олексійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри приватного права*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Українське законодавство пропонує розглядати віртуальні активи як нематеріальні блага, на які поширюється режим права власності, тому власники таких активів можуть володіти, користуватися та розпоряджатися ними на власний розсуд, а також мають право захищати їх від незаконних посягань.

На думку Панченка С. В., під поняттям «захист» необхідно розуміти активну поведінку суб'єкта, яка спрямована на гарантування його прав, свобод та інтересів, а поняття «право на захист» розкривається в аспекті існування двох концепцій, а саме: як самостійне право (представники – Ромовська З. В., Штанько А. О.) та як суб'єктивне право особи (представники – Братусь С. М., Левицький М. О., Стефанчук Р. О.). При цьому, вчений є прихильником саме першої концепції, аргументуючи її тим, що функція права на захист полягає у відновленні порушеного права, його визнанні, припиненні порушення, усуненні перешкод, відшкодуванні шкоди тощо, тому воно охоплює ширше розуміння, ніж суб'єктивне право особи [1, с. 14-15].

Вчений В. В. Винокуров дотримується другої концепції, визначаючи право на захист як гарантоване Конституцією та законами України суб'єктивне право особи, в основі якого закладена можливість використання юридичних механізмів, передбачених національним законодавством або міжнародними стандартами, з метою охорони, захисту та відновлення прав, свобод і законних інтересів внаслідок їх порушення або погрози порушення, оспорювання чи невизнання [2, с. 40].

Якщо розглянути позицію Верховного суду, то у свої постанові від 07.12.2017 року по справі № 802/158/17-а він зазначив, що право на захист доцільно розглядати як самостійне суб'єктивне право, яке виникає у особи виключно в мо-

мент його порушення, невизнання чи оспорування [3]. Виходячи з цієї позиції право на захист не існує саме по собі, а виникає як відповідь негативні дії з боку інших осіб.

Разом з тим, право на захист може бути визначене як вид і міра дозволеної поведінки, яка вчиняється особою з метою захисту її прав. Це право не може включати в себе заходи державного примусу, оскільки здатність «змусити» іншу особу до вчинення дій супроводжує суб'єктивне право, але не входить до його складу [4]. Така позиція суперечить переконанням першої концепції, чим підтверджує обґрунтованість другої.

Фасій Б. В. акцентує увагу на характерній особливості права на захист - його застосування на власний розсуд особи, який припускає низку можливостей та ґрунтується на існуванні кількох варіантів вибору (кожен сам обирає дозволені способи та форми захисту) [5, с. 21-22].

Науковці Харитонов Є. О. та Старцев О. В. зазначають, що захист прав, зокрема цивільних, ґрунтується на правомірній реакції учасників і не можуть виходити за межі закону [6, с. 160].

Таким чином, право на захист віртуальних активів можна розглядати як суб'єктивне право особи, яке виникає внаслідок порушення, невизнання чи оспорування її прав з боку інших осіб і полягає у можливості застосування до таких осіб передбачених законом заходів протидії.

Під порушенням прав варто розуміти протиправні дії особи, якими вона завдає шкоди правам, свободам та інтересам іншої особи в аспекті її володіння віртуальними активами. Своєю чергою, невизнання чи оспорування прав на віртуальні активи проявляються у пасивних або активних діях особи, які спрямовані на заперечення наявності або відсутності в іншій особі прав на віртуальні активи, внаслідок чого вона повністю або частково втрачає можливість реалізовувати їх на власний розсуд.

Аналізуючи положення глави 3 ЦК України, кожна особа має право на застосування заходів самозахисту та звернення до уповноважених органів, таких як: суд, Президент України, органи державної влади, органи влади АР Крим, органи місцевого самоврядування, нотаріуси [7].

Способи захисту передбачені у ч. 2 ст. 16 ЦК України, відповідно до якої вони можуть бути різні: визнання права, визнання правочину недійсним, припинення дії, припинення або зміна правовідношення, відшкодування шкоди тощо [7]. Варто зазначити, що цей перелік не є вичерпним, тому можуть застосовуватися й інші, які найбільш точно гарантуватимуть захисти прав особи. Як приклад, у справах з віртуальними активами можуть застосовуватися спеціальні способи у вигляді замороження транзакції, блокування віртуального гаманця, заборони користуватися ключами, які належать іншій особі, вимоги до постачальника послуг повернути віртуальні активи тощо.

У світі існує тенденція: чим менше регулюється державою ринок віртуальних активів, тим більше виникає проблем в аспекті їх захисту. Відсутність чітких

правових норм породжує правову невизначеність, а також породжує сприятливі для правопорушників умови.

Список використаних джерел:

1. Панченко С. В. Поняття захисту цивільних прав учасників зобов'язань. *Часопис цивілістики*. 2023. Вип. 51. URL: https://clj.nuoua.od.ua/archive/51/51_2023.pdf
2. Винокуров В. В. Право на захист: особливості національного досвіду. *Науковий вісник УжНУ*. 2025. Серія: Право. Вип. 88(1). С. 38-45. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.5>
3. Постанова Верховного суду України від 07.12.2017 року по справі № 802/158/17-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71031539>
4. Резніченко Л. В. Право на захист як складова суб'єктивного цивільного права споживача освітніх послуг. *Форум права*. 2016. Вип. 2. С. 162-167. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/44f2c38f-7de9-492a-a16c-2d3b4ee2a06f>
5. Фасій Б. В. Здійснення права на захист і розсуд особи. *Часопис цивілістики*. 2023. Вип. 51. С. 19-23. URL: <https://doi.org/10.32782/chc.v051.2023.3>
6. Харитонов Є. О., Старцев О. В. Цивільне право України: підручник. Київ: Видавництво «Істина», 2007. 816 с. URL: <https://uport.inf.ua/zagalni-polojennya-pro-zahist-tsilvilnih-prav.html>
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 за № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Ключові слова: цивільне право, цивільні правовідносини, цивільне законодавство, об'єкти цивільних прав, віртуальні активи, цифрові об'єкти, інформаційні технології

Key words: civil law, civil legal relations, civil legislation, objects of civil rights, virtual assets, digital objects, information technologies

Якушев Станіслав Ігорович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри приватного права

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (НА ПРАКТИЦІ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ)

Актуальність дослідження компенсації моральної шкоди в контексті міжнародного права зумовлена низкою чинників, між якими проблема її відшкодування в умовах збройної агресії та європейська інтеграція, що вимагає гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами (*acquis communautaire*) у цій сфері, для України наразі є найважливішими. Метою цієї публікації є дослідження деяких правових позицій Суду Європейського Суду